Niemietz proti Německu, rozsudek ze dne 16. 12. 1992

Stěžovatel: Niemietz

Žalovaný stát: Německo

Číslo stížnosti: 13710/88

Datum: 16.12.1992

Článek Úmluvy: čl. 50
čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: nezbytný v demokratické společnosti/přiměřenost/rovnováha mezi dotčenými zájmy, respektování korespondence/tajemství listovní a jiných záznamů a zpráv, respektování soukromého života, zásah

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

16. prosince 1992

VĚC NIEMIETZ

(Rozsudek ve věci Niemietz versus Německo)

Evropský soud pro lidská práva zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu, jako Senát, který tvořili soudci: R. Ryssdal, předseda, R. Bernhardt, L. – E. Pettiti, B. Walsh, C. Russo, A. Spielmann, N. Valticos, A. N. Loizou, Sir John Freeland, jakož i M. – A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě ve dnech 29. května a 23. listopadu 1992 vynáší následující rozsudek, který byl přijat posledně uvedeného dne:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 12. července 1991, a to v rámci tříměsíční lhůty stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 13710/88) proti Spolkové republice Německo, předložené Komisi podle článku 25 dne 15. února 1988 německým občanem panem Gottfriedem Niemietzem, který je advokátem. Žádost Komise se opírala o články 44 a 48 a o prohlášení, jímž Německo uznalo obligatorní jurisdikci Soudu (článek 46). Účelem žádosti bylo docílit rozhodnutí o tom, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků žalovaného státu podle článku 8 Úmluvy.
2. V odpovědi na dotaz podle ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu Soudu stěžovatel uvedl, že si přeje

zúčastnit se řízení, a požádal předsedu, aby mohl hájit své zájmy osobně (ust. 30) a aby mohl používat německý jazyk (ust. 27 § 3), což mu bylo povoleno.

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan R. Bernhardt, zvolený soudce s německou státní příslušností (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). Dne 29. srpna 1991 předseda Soudu za přítomnosti tajemníka Soudu vylosoval jména ostatních sedmi členů, a to pánů J. Cremony, L. – E. Pettitiho, C. Russa, A. Spielmanna, N. Valticose, A. N. Loizoua a Sira Johna Freelanda (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4). Následně pak pan B. Walsh, náhradní soudce, nastoupil na místo pana Cremony, jehož volební období uplynulo a jehož nástupce u Soudu se ujal svých povinností před ústním jednáním (ust. 2 § 3 a 22 § 1).
4. Pan Ryssdal z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 5) prostřednictvím zástupce tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem německé vlády (dále jen „Vláda“), s delegátem Komise a se stěžovatelem postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a 38). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník Soudu dne 16. prosince 1991 požadavek stěžovatele na spravedlivé zadostiučinění podle článku 50 Úmluvy a dne 23. prosince podání Vlády. Dopisem ze dne 4. března 1992 informoval sekretář Komise tajemníka Soudu, že delegát (Komise) předloží své připomínky při ústním jednání. Dne 2. dubna předložila Komise různé dokumenty, které si vyžádal tajemník Soudu na základě pokynů předsedy. Další dokumenty byly předloženy stěžovatelem dne 20. května.
5. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejné ústní jednání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 26. května 1992. Soud předtím vykonal přípravné řízení a dne 4. května povolil předseda členům vládní delegace jednat v německém jazyce (ust. 27 § 2).

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu

1. Meyer-Ladewig, Ministerialdirigent, Spolkové ministerstvo spravedlnosti, zástupce Vlády, E. Chwolik-Lanfermann, soudkyně při Vrchním zemském soudu, Spolkové ministerstvo spravedlnosti, poradce;

(b) za Komisi

1. Weitzel, delegát;

(c) stěžovatel, G. Niemetz, osobně.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Zvláštní okolnosti případu
2. Pan Niemietz žije ve Freiburgu, v Breisgau, Německo, kde vykonává praxi advokáta (Rechtsanwalt).
3. Dne 9. prosince 1985 byl telefaxem zaslán dopis soudci Miosgovi z Obvodního soudu ve Freisingu (Amtsgericht). Dopis se týkal trestního řízení pro urážku (Beleidigung) probíhajícího před uvedeným soudem proti panu J., zaměstnavateli, který odmítl odečíst z platů svých zaměstnanců a poté zaplatit daňovému úřadu církevní daň, které tyto platy podléhaly. Dopis byl podepsán jistým Klausem Wegnerem – zřejmě fiktivní osobou – a poté následovala slova „jménem Protiklerikální skupiny (Antiklerikaler Arbeitskreis) freiburgské Bunte Liste (mnohobarevná skupina)“ a číslo poštovní schránky. Dopis zněl takto: „Dne 10.12.1985 budete předsedat řízení vedenému proti panu (J,). My, Protiklerikální skupina ve Freiburgu, Bunte Liste, důrazně protestujeme proti tomuto řízení. V SRN církev požívá na základě Hitlerova konkordátu a v rozporu s povinností státu zachovávat neutralitu mimořádně rozsáhlých

privilegií. V důsledku toho každý ne-křesťan tohoto státu musí trpět nevýhody a denně snášet nepříjemnosti. Mimo jiné. SRN je jediným státem, který působí jako výběrčí daně. Vyžaduje od zaměstnavatelů, ať již jsou křesťany či nikoli, aby odváděli církevní daň za své křesťanské zaměstnance a aby tak církvi ušetřili finanční administrativní práci. (J.) po několik let hrdinně a vytrvale odmítal podporovat financování církve tímto způsobem a vhodně zařídil, aby jeho křesťanští zaměstnanci platili daň bez jeho účasti. Tento pokus – ve státě, který pokládá odluku církve od státu za jeden ze svých základních principů – trvat na takovéto odluce vystavil (J.) trvalým nepříjemnostem a zásahům ze strany státních orgánů, které vyvrcholily donucovacími opatřeními daňového úřadu, jakými bylo např. obstavení majetku, aby od něho bylo možné vybrat církevní daň, kterou již dávno předtím zaplatili jeho zaměstnanci. To nakonec vyústilo v současný proces pro údajně urážlivé chování, když nazval tyto podlé metody pravým jménem. Jestliže bylo Vaší povinností jako příslušného soudce posoudit s veškerou nestranností tento «případ urážlivého chování», pak je třeba říci, že jste nejen nesplnil svou povinnost, ale že jste zneužil svého úřadu, abyste se pokusil – prostředky, které varují a připomínají nejhorší kapitoly německých dějin práva – zlomit páteř neoblíbeného odpůrce církve. S velkým rozhořčením jsme přijali zprávu o nuceném psychiatrickém vyšetření, které bylo vykonáno na základě Vašeho pokynu a jemuž musel být mezitím (J.) podroben. Využijeme všech prostředků, jež máme k dispozici, zejména našich mezinárodních kontaktů, abychom seznámili veřejnost s tímto Vaším jednáním, které je neslučitelné s principy demokratického státu respektujícího panství práva. I nadále budeme sledovat průběh řízení proti (J.) a očekáváme, že opustíte cestu terorizování, kterou jste nastoupil, a že přijmete jediné správné rozhodnutí v tomto případě – zproštění viny."

4. Stěžovatel byl po několik let jako městský poradce předsedou Bunte Liste ve Freiburgu, která je místní politickou stranou. Sehrál rovněž významnou roli, i když jako nečlen, v její Protiklerikální pracovní skupině, která se snažila omezit vliv církve. Až do konce roku 1985 pošta určená pro Bunte Liste – jejíž jedinou adresou pro korespondenci bylo číslo poštovní schránky uvedené v dopise soudci Miosgovi – byla občas dodávána do kanceláře (Bürogemeinschaft) stěžovatele a jeho kolegů; stěžovatel byl aktivním příznivcem strany a hájil její zájmy při výkonu své profese.
5. Dne 13. ledna 1986 požádal předseda Zemského soudu v Mnichově 1 (Landgericht) úřad veřejného prokurátora (Staatsanwaltschaft), aby zahájil trestní řízení proti Klausu Wegnerovi pro trestný čin urážlivého chování odporujícího článku 185 trestního zákoníku. Pokus o obeslání pana W. byl neúspěšný. Kolega pana Klause Wegnera odmítl podat jakékoliv informace o jeho pobytu a další pokusy o jeho identifikaci selhaly.
6. V kontextu s výše uvedeným řízením Zemský soud v Mnichově vydal dne 8. srpna 1986 nařízení k prohlídce advokátní kanceláře stěžovatele a jeho kolegů, jakož i obydlí paní D. a paní G. Uvedené nařízení znělo takto:

„Předběžné vyšetřování proti Klausu Wegnerovi pro porušení článku 185 trestního zákoníku

Rozhodnutí

Nařizuje se prohlídka níže uvedených obydlí a kanceláří za účelem nalezení dokumentů, které prokazují totožnost «Klause Wegnera» (sic), jakož i zabavení těchto dokumentů.

1. Kanceláře advokátů Gottfrieda Niemietze a …,
2. Obydlí (včetně příslušenství a vozidel) paní (D.) ….
3. Obydlí (včetně příslušenství a vozidel) paní (G.).

Důvody

Dne 9. prosince 1985 byl odeslán z pošty ve Freiburgu faxem dopis urážející soudce Miosgu z

Obvodního soudu ve Freisingu. Byl odeslán Protiklerikální pracovní skupinou strany Bunte Liste. Dopis byl podepsán jistým Klausem Wegnerem.

Signatáře se dosud nepodařilo identifikovat. Stranu Bunte Liste nebylo možno kontaktovat jinak než prostřednictvím poštovní schránky. Až do konce roku 1985 byla pošta zasílána do kanceláře pana Niemietze a …, od počátku roku 1986 paní (D.). To opravňuje k závěru, že dokumenty vrhající světlo na totožnost Klause Wegnera lze nalézt v místnostech výše uvedených osob.

Kromě toho lze předpokládat, že se takovéto dokumenty nacházejí v obydlí paní (G.), předsedkyně strany Bunte Liste ve Freiburgu.

Z těchto důvodů lze očekávat, že během prohlídky místností uvedených v tomto rozhodnutí budou nalezeny důkazy."

11. Prohlídka advokátní kanceláře, jejíž potřebu se vyšetřující orgány zprvu snažily vysvětlit tak, že k ní došlo při výslechu svědka, byla vykonána zástupci úřadu veřejného prokurátora ve Freiburgu a policie dne 13. listopadu 1986. Podle zprávy policejního úředníka sepsané následujícího dne se do místnosti vstoupilo v 9,00 hod. dopoledne, kdy v místnosti byli dva pracovníci kanceláře. Skutečná prohlídka započala asi v 9,15 hod. dopoledne, kdy se dostavili kolegové stěžovatele, a trvala asi do 10,30 hod. dopoledne. Stěžovatel se dostavil asi v 9,30 hod. dopoledne. Odmítl podat informace o totožnosti Klause Wegnera s odůvodněním, že by se mohl sám vystavit trestnímu stíhání. Osoby provádějící prohlídku prohlédly čtyři spisovny, v nichž se nacházely údaje ohledně klientů, tři spisy označené „BL", „C. W. – Obvodní soud ve Freiburgu …"a „G. – Zemský soud v Hamburgu" a tři spisy týkající se obhajoby označené „K. W. – Obvodní soud v Karlsruhe …", „Niemietz et al. – Obvodní soud ve Freiburgu … " a „D. – Obvodní soud ve Freiburgu". Podle stěžovatele byl prohlédnut též rejstřík klientů vedený kanceláří a také jedním ze spisů týkajících se dané věci byl „Spis k obhajobě Wegnera". Osoby provádějící prohlídku nenalezly ani dokumenty, které hledaly, ani nezabavily žádné materiály. Během řízení před Komisí stěžovatel prohlásil, že mohl včas „uklidit" dokumenty odhalující totožnost Klause Wegnera a poté je zničit.
12. Obydlí paní D. a paní G. byla rovněž prohledána; byly nalezeny dokumenty vyvolávající silné podezření, že dopis soudci Miosgovi napsala paní D. pod falešným jménem.
13. Dne 10. prosince 1986 podal předseda Advokátní komory ve Freiburgu formální protest předsedovi Obvodního soudu v Mnichově. Předseda advokátní komory zaslal též kopie dopisu ministru spravedlnosti Bavorska a Advokátní komoře v Mnichově, kterou současně vyzval, aby se k protestu připojila. V odpovědi ze dne 27. ledna 1987 předseda Obvodního soudu v Mnichově uvedl, že prohlídka byla přiměřená, protože dopis, o který šlo, znamenal vážný zásah do právě projednávaného případu; z toho vyplývá, že není nutno se stížností dále zabývat.
14. Trestní řízení proti „Klausu Wegnerovi" bylo později přerušeno pro nedostatek důkazů.
15. Dne 27. března 1987 prohlásil Zemský soud v Mnichově odvolání (Beschwerde), podané stěžovatelem podle článku 304 zákona o trestním řízení proti nařízení k prohlídce, za nepřípustné s odůvodněním, že již bylo vykonáno („wegen prozessualer Überholung"). Soud měl za to, že za daných okolností neexistoval právní zájem na prohlášení nařízení k prohlídce nezákonným. Toto nařízení nebylo arbitrární, protože vše nasvědčovalo tomu, že budou nalezeny určité předměty. Neexistovaly žádné důvody pro domněnku, že článek 97 zákona o trestním řízení (viz níže odstavec 21) bude obejit: nařízení vycházelo ze skutečnosti, že pošta pro Bunte Liste ve Freiburgu byla po určitou dobu zasílána do kanceláře stěžovatele, a nemohlo se předpokládat, že se tato pošta může týkat vztahu mezi advokátem a klientem. Navíc osobní čest není tak nepatrným předmětem právního zájmu, aby bylo možno prohlídku pokládat za nepřiměřenou. V daném případě tudíž nebylo možno tvrdit, že došlo k bránění advokátovi ve svobodném výkonu jeho povolání.
16. Dne 28. dubna 1987 stěžovatel podal ústavní žalobu (Verfassungsbeschwerde) proti nařízení k

prohlídce ze dne 8. března 1987. Dne 18. srpna výbor složený ze tří soudců Spolkového ústavního soudu (Bundesverfassungsgericht) zamítl žalobní návrh na vydání rozhodnutí s odůvodněním, že nemá dostatečné vyhlídky na úspěch. Spolkový ústavní soud rovněž konstatoval, že rozhodnutí Zemského soudu v Mnichově I ze dne 27. března 1987, které stanovilo, že odvolání stěžovatele je nepřípustné, nelze napadnout z hlediska ústavního práva. Kromě toho, pokud se jedná o skutečný výkon nařízení (k domovní prohlídce), pan Niemietz nevyčerpal všechny opravné prostředky, které mu poskytoval Článek 23 (1) uvozovacího zákona k zákonu o organizaci soudů (Einführungsgesetz zum Gerichtsverfassungsgesetz).

17. Relevantní vnitrostátní právo
18. Sporná prohlídka byla nařízena v rámci trestního řízení pro urážlivé chování, tj. pro trestný čin, pro který je možno uložit trest odnětí svobody až do jednoho roku, pokud se nejedná o násilný trestný čin (článek 185 trestního zákoníku).
19. Článek 13 § 1 základního zákona (Grundgesetz) zaručuje nedotknutelnost obydlí (Wohnung); toto ustanovení bylo shodně interpretováno německými soudy extensivně a to tak, že se vztahovalo i na pracovní místnosti (viz zejména rozsudek Spolkového ústavního soudu ze dne 13. října 1971 – Entscheidungssammlung des Bundesverfassungsgerichts, vol. 32, str. 54).
20. Článek 103 zákona o trestním řízení stanoví, že byt a další místnosti (Wohnung und andere Räume) osoby, která není podezřelá z trestného činu, mohou být prohledány jen za účelem zatčení osoby obviněné z trestného činu, k vyhledání důkazů o trestném činu nebo za účelem zabavení specifických předmětů, a to vždy za předpokladu, že existují skutečnosti opravňující k domněnce, že takováto osoba, důkazy či předměty se nacházejí v místnostech, jež mají být prohledány.
21. Nařízení k prohlídce mohou být napadena, pokud jde o jejich soulad se zákonem, v řízení zahájeném podle článku 304 zákona o trestním řízení, a pokud jde o způsob jejich vykonání, v řízení zahájeném podle článku 23 (1) uvozovacího zákona k zákonu o organizací soudů.
22. V Německu je advokát nezávislým orgánem vykonávajícím spravedlnost a nezávislým poradcem a zástupcem ve všech právních otázkách. Neoprávněné porušení tajemství advokátem se trestá odnětím svobody až do jednoho roku nebo pokutou (článek 203 § 1 /3/ trestního zákoníku). Advokát je oprávněn odmítnout svědectví ohledně záležitostí, jež mu byly svěřeny při výkonu jeho povolání (článek 53 § 1 / 2 / a / 3 / zákona o trestním řízení). Posledně citovaná ustanovení ve spojení s článkem 97 zakazují, s určitými výjimkami, zabavení korespondence mezi advokátem a klientem.

III. Judikatura Soudu Evropských společenství

22. Ve svém rozsudku ze dne 21. září 1989 ve spojených případech 46/87 a 227/88 Hoechst versus Komise (1989), Zprávy Evropského soudu („ECR“) 2859 a 2924, Soud Evropských společenství stanovil toto: „Jelikož se stěžovatelka rovněž odvolávala na požadavky vyplývající ze základního práva nedotknutelnosti obydlí, je třeba poznamenat, že ačkoli existence takového práva musí být uznána v právním řádu Společenství jako princip společný právním řádům členských států ohledně soukromého obydlí fyzických osob, není tomu tak, pokud se jedná o podniky, protože neexistují zanedbatelné rozdíly mezi právními řády členských států ohledně povahy a stupně ochrany poskytované obchodním místnostem proti zásahu veřejných orgánů. Z článku 8 (1) Evropské úmluvy o lidských právech nelze vyvodit jiný závěr; v tomto ustanovení je stanoveno: «Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence» Rozsah ochrany poskytované tímto článkem se vztahuje na oblast osobní svobody člověka, a proto ji nelze rozšiřovat na obchodní místnosti. Kromě toho je třeba si uvědomit, že k této otázce neexistuje žádná judikatura Evropského soudu pro lidská práva. Nicméně ve všech právních systémech členských států musí mít každý zásah veřejných orgánů do oblasti soukromé činnosti jakékoli osoby, ať již fyzické či právnické, právní základ a musí být ospravedlněn důvody stanovenými zákonem, takže tyto systémy poskytují, i když v různé

formě, ochranu proti svévolnému a nepřiměřenému zásahu. Potřebu takovéto ochrany je třeba pokládat za obecný princip komunitárního práva. V tomto ohleduje třeba poukázat na to, že Soud konstatoval, že je oprávněn rozhodnout o tom, zda jsou opatření, přijatá při vyšetřování Komisí podle Smlouvy ECSC, excesivní (rozsudek ze dne 14. prosince 1962 ve spojených případech 5 až 11 a 13 po 15/62 San Michele a ostatní versus Komise / 1962 / ECR 449)." Toto stanovisko bylo potvrzeno rozsudkem téhož soudu ze dne 17. října 1989 ve věci 85/87 Dow Benelux versus Komise (1989) ECR 3137 a 3157 a ve spojených případech 97 až 99/87 Dow Chemical Ibérica a ostatní versus Komise (1989) ECR 3 165 a 3185 – 6.

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

23. Ve své stížnosti (č. 13710/88) předložené Komisi dne 15. února 1988 pan Niemietz uvedl, že prohlídkou bylo porušeno jeho právo na respektování jeho obydlí a korespondence zaručené článkem 8 Úmluvy a že bylo rovněž poškozeno dobré jméno jeho advokátní kanceláře a jeho pověst advokáta v rozporu s článkem I Protokolu č. 1. Dále pak uvedl, že v rozporu s článkem 13 Úmluvy neměl účinné právní prostředky nápravy před německými orgány, pokud jde o jeho nároky.
24. Rozhodnutím ze dne 5. dubna 1990 prohlásila Komise dílčí stížnosti na porušení článku 8 Úmluvy a článku 1 Protokolu č. 1 přípustnými a zbývající část stížnosti nepřípustnou. Ve své zprávě ze dne 29. května 1991 (článek 31) Komise jednomyslně vyjádřila názor, že byl porušen článek 8 Úmluvy a že nevzniká samostatná otázka ve spojitosti s článkem 1 Protokolu č. 1.

Konečné návrhy předložené Soudu

25. Při ústním jednání požádal zástupce Vlády Soud, aby stanovil, že Spolková republika Německo neporušila v daném případě článek 8 Úmluvy. Oproti tomu stěžovatel požádal Soud, aby stanovil, že prohlídka jeho kanceláře znamenala porušení Úmluvy.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 8 Úmluvy
2. Pan Niemietz uváděl, že prohlídkou jeho advokátní kanceláře došlo k porušení článku 8 Úmluvy, který zní takto: „1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. 2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných." Toto tvrzení bylo akceptováno Komisí s odůvodněním, že prohlídka byla neoprávněným zásahem do soukromého života a obydlí.
3. Jednalo se o „zásah"?
4. Při napadání závěru Komise Vláda tvrdila, že článek 8 neposkytuje ochranu proti prohlídce advokátní kanceláře. Podle jejího názoru Úmluva jasně rozlišuje mezi soukromým životem a obydlím na jedné straně a profesním a obchodním životem a místnostmi na straně druhé.
5. Když Komise dospěla k názoru, že došlo k zásahu do „soukromého života" a „obydlí" pana Niemietze, přisoudila značný význam důvěrnému vztahu, který existuje mezi advokátem a klientem. Soud sdílí pochybnosti Vlády v tom smyslu, zda tento faktor může v praxi sloužit jako kritérium pro vymezení rozsahu ochrany poskytované článkem 8. Ve skutečnosti všechny profesní a obchodní aktivity mohou víceméně zahrnoval záležitosti, které jsou důvěrné, s tím, že kdyby se toto kritérium přijalo, velmi často by vznikaly spory o to, kudy by měla vést hraniční čára.
6. Soud neshledává nezbytným ani nutným pokoušet se o vyčerpávající definici pojmu „soukromý život". Bylo by však příliš restriktivním omezovat tento pojem na „vnitřní kruh", v jehož rámci

může jednotlivec žít svůj vlastní osobní život podle libosti, a zcela z něho vyloučil vnější svět nezahrnutý do tohoto kruhu. Respektování soukromého života musí do určité míry zahrnovat právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi. Dále se pak zdá, že neexistuje důvod pro to, aby tento způsob chápání pojmu „soukromý život" vylučoval aktivitu profesní nebo obchodní povahy, protože právě během své pracovní činnosti má většina lidi značnou, ne-li největší příležitost rozvíjet vztahy s vnějším světem. Tento názor lze podepřít faktem, že – jak správně upozornila Komise – není vždy možné jasně rozlišit, které činnosti jednotlivce tvoří část jeho profesního nebo obchodního života a které nikoli. Takže zejména v případě osoby provozující svobodné povolání může být její práce v tomto kontextu tak významnou součástí jejího života, že se stává nemožným zjistil, v jakém postavení jedná v určitém okamžiku. Odepírat ochranu poskytovanou článkem 8 s odůvodněním, že napadené opatření se týkalo pouze profesní činnosti – jak by se podle návrhu Vlády mělo stát v tomto případě – by navíc mohlo vést k nerovnému zacházení, a to v tom smyslu, že takováto ochrana by byla dosažitelná pro jednotlivce, jehož profesionální a neprofesionální činnosti jsou vzájemně natolik provázány, že neexistuje cesta, jak je vzájemně rozlišit. Soud dosud takovéto rozlišení neučinil: pouze konstatoval, že došlo k zásahu do soukromého života i tam, kde se telefonický odposlech týkal jak obchodních, tak i soukromých hovorů (viz rozsudek ve věci Huvig versus Francie ze dne 24. dubna 1990, Série A č. 176 – B, str. 41, § 8 a str. 52, § 25); a tam. kde prohlídka směřovala pouze proti obchodní aktivitě, se nespoléhal na tuto skutečnost jako na důvod pro vyloučeni aplikovatelnosti článku 8 z hlediska „soukromého života" (viz rozsudek ve věci Chappell versus Spojené království ze dne 30. března 1989, Série Ač. 152 – A, str. 12 – 13, § 26 a str. 21 – 22, § 51).

7. Pokud jde o slovo „obydlí" vyskytující se v anglickém textu článku 8. Soud konstatuje, že v některých smluvních státech, jmenovitě v Německu (viz výše odstavec 18), bylo akceptováno, že se vztahuje i na obchodní místnosti. Takováto interpretace je navíc plně v souladu s francouzským textem, protože slovo „domicile" (pozn. překl. – v českém překladu Úmluvy se k němu nepřihlíželo, protože ten spočíval na anglickém znění) má širší význam než slovo „obydlí" a může se např. vztahovat na kancelář osoby vykonávající svobodné povolání. Rovněž v tomto kontextu nemusí být vždy možné činit přesná rozlišení, protože činnost spojená s povoláním nebo obchodem múze být vykonávána v soukromém obydlí jednotlivce a činnost, která nemá tuto povahu, může být vykonávána v kanceláři nebo v obchodních místnostech. Úzká interpretace slov „obydlí" a „domicile" by tudíž mohla způsobit riziko nerovného zacházení, stejně jako je lomu u pojmu „soukromý život" (viz výše odstavec 29).
8. V obecnější poloze, interpretovat slova „soukromý život" a „obydlí" v tom smyslu, že zahrnují určitou profesní nebo obchodní činnost a tomu odpovídající místnosti, by bylo v souladu s podstatným předmětem a účelem článku 8, tj. ochranou jednotlivce proti arbitrárnímu zasahování ze strany veřejných orgánu (viz např. rozsudek ve věci Marckx versus Belgie ze dne 13. června 1979, Série A č. 31, str. 15, § 31). Takováto interpretace by nevhodně nesvazovala smluvní státy, neboť by jim bylo zachováno oprávnění „zasahovat" v rozsahu povoleném odstavcem 2 článku 8; toto oprávnění by mohlo být mnohem rozsáhlejší tam, kde půjde o profesní nebo obchodní činnost, než by lomu bylo v jiných případech.
9. K výše zmíněným obecným úvahám útočícím na názor, že článek 8 není aplikovatelný, je třeba připojil další faktor daný zvláštními okolnostmi tohoto případu. Příkaz vydaný Okresním soudem v Mnichově nařizoval prohlídku a zabavení „dokumentů" – bez další kvalifikace či omezení – odhalujících totožnost Klause Wegnera (viz výše odstavec 10). Kromě toho osoby provádějící prohlídku prozkoumaly čtyři pořadače s údaji týkajícími se klientů, jakož i individuální spisy (viz výše odstavec 11); jejich jednání jistě zahrnovalo i „korespondenci" a materiály, které lze pod tento pojem pro účely článku 8 subsumovat. V této souvislosti je dostačující poznamenat, že toto ustanovení nepoužívá, tak jak je tomu u slova „život", žádné adjektivum kvalifikující slovo „korespondence". Soud již ostatně konstatoval ve spojitosti s korespondencí formou telefonických hovorů, že není třeba takovou kvalifikaci činit (viz výše

zmíněný rozsudek ve věci Huvig, Série A č. 176 – B. str. 41, § 8 a str. 52, § 25). V celé řadě případů vztahujících se ke korespondenci s advokátem (viz například rozsudky ve věci Schönenberger a Durmaz versus Švýcarsko ze dne 20. června 1988. Série A č. 137 a ve věci Campbell versus Spojené království ze dne 25. března 1992, Série A č. 233) Soud dokonce ani neuvažoval o tom. že by článek 8 mohl být neaplikovatelný z toho důvodu, že se jednalo o korespondenci profesní povahy.

10. Celkově vzalo, výše uvedené důvody přivedly Soud k závěru, že prohlídka stěžovatelovy kanceláře byla zásahem do jeho práv podle článku 8.
11. Byl zásah „v souladu se zákonem“?
12. Stěžovatel uvedl, že uvedený zásah nebyl „v souladu se zákonem“, protože vycházel spíše z podezření než z faktů, takže nesplňoval podmínky stanovené článkem 103 zákona o trestním řízení (viz výše odstavec 19), a protože sledoval obejití právních ustanovení zajišťujících profesní tajemství.
13. Soud souhlasí s Komisí i s Vládou, že toto tvrzení musí být zamítnuto. Soud konstatuje, že jak Zemský soud v Mnichově, tak i Spolkový ústavní soud shledal prohlídku legální ve smyslu článku 103 výše zmíněného zákona (viz výše odstavce 15 – 16 a 19) a že nevidí důvod pro odchylku od stanovisek, která již vyjádřily tyto soudy.
14. Sledoval zásah legitimní cíl nebo cíle?
15. Stejně jako Komise tak i Soud konstatuje, že zásah sledoval cíle, které byly legitimní ve smyslu odstavce 2 článku 8, jmenovitě předcházení zločinnosti a ochranu práv jiných, to jest soudce Miosgy; stěžovatel to nepopíral.
16. Byl zásah „nezbytný v demokratické společnosti“?
17. Pokud se jedná o to. zda byl zásah „nezbytný v demokratické společnosti“, přiklání se Soud k názoru, že důvody uvedené Okresním soudem v Mnichově (viz výše odstavec 10) lze pokládat za relevantní, pokud jde o sledované legitimní cíle. Soud však nepokládá za nezbytné se touto otázkou zabývat, protože již dospěl k závěru, že – jak tvrdil stěžovatel a jak konstatovala Komise – napadené opatření nebylo přiměřené těmto cílům. Je pravdou, že trestný čin, v souvislosti s nímž byla prohlídka vykonána, znamenal nejen urážku soudce, nýbrž i pokus o nátlak na soudce, takže jej nelze kvalifikovat jako nepatrný. Na druhé straně však příkaz k prohlídce byl koncipován ve velmi širokých pojmech, neboť nařizoval prohlídku a zabavení „dokumentů“, a to bez jakéhokoli omezení, odhalujících totožnost autora urážlivého dopisu; tento bod má zvláštní význam, pokud není prohlídka advokátní kanceláře – jako je tomu v Německu – provázena speciálními procesními zárukami, jakými je například přítomnost nezávislé přihlížející osoby. Důležitější je však – s přihlédnutím k materiálům, které byly de facto prohledány – okolnost, že prohlídka zasáhla profesní tajemství v takové míře, že se jeví jako nepřiměřená daným okolnostem; v této souvislosti je třeba připomenout, že tam, kde se jedná o advokáta, může mít takovéto narušení profesního tajemství neblahé důsledky pro řádný chod justice, a tudíž i pro práva garantovaná článkem 6 Úmluvy. Kromě toho publicita, která celý případ provázela, musela mít kompromitující účinky na stěžovatelovu profesní pověst, a to nejen v očích stávajících klientů, nýbrž i v očích široké veřejnosti.
18. Závěr
19. Soud proto dospívá k závěru, že článek 8 byl porušen.
20. Údajné porušení článku 1 Protokolu č. 1
21. Pan Niemielz rovněž tvrdil, že prohlídka znamenala též porušení článku 1 Protokolu č. 1. který stanoví: „Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva. Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení poplatků nebo pokut.“
22. Jelikož Soud již vzal v úvahu, v souvislosti s článkem 8. potenciální účinek prohlídky na profesní pověst stěžovatele (viz výše odstavec 37), souhlasí s Komisí, že nevzniká žádná

separátní otázka spojená s článkem 1 Protokolu č. 1.

III. Aplikace článku 50 Úmluvy

41. Článek 50 Úmluvy stanoví: „Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“
42. V dopise zaregistrovaném dne 16. prosince 1991 (viz výše odstavec 4) požádal stěžovatel Soud, s přihlédnutím zejména ke škodě způsobené na dobrém jménu jeho kanceláře, aby mu v souladu s článkem 50 přiznal náhradu takového druhu a v takové výši, jak Soud uzná za vhodné.
43. Soud nemůže s touto žádostí souhlasit. Stěžovatel především neprokázal, že by mu v důsledku porušení článku 8 vznikla hmotná škoda. Jestliže snad stěžovateli vznikla nehmotná škoda, pak Soud má shodně s delegátem Komise za to. že jeho nález ohledně porušení (Úmluvy) je pro stěžovatele sám o sobě dostatečným spravedlivým zadostiučiněním. Na závěr, i když pan Niemietz při ústním jednání prohlásil, že jeho stížnost v sobě zahrnovala náklady a výdaje spojené se řízením v Německu a ve Strasbourgu. stěžovatel nepředložil žádné bližší údaje o těchto výdajích.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ:

1. stanoví, že byl porušen článek 8 Úmluvy;
2. stanoví, že nevzniká žádná separátní otázka podle článku 1 Protokolu č. 1;
3. zamítá stěžovatelovu žádost o spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 16. prosince 1992.

Rolv RYSSDAL

předseda

Marc-André EISSEN

tajemník